

PREDGOVOR

U časopisu *Prilozi* broj 46 nalazi se 12 radova koji tretiraju različite teme, počev od antike pa do kraja 20. stoljeća.

O utopističkim idejama i filozofskim učenjima iz helenističkog historijskog razdoblja, koja su kao posljedicu imala nastanak revolucionarnih pokreta u helenkim polisima, Rimskoj republici i orijentalnim kraljevinama piše u svom radu dr. Salmedin Mesihović. Riječ je o pokretima koji su se temeljili na zastupanju i realizaciji socijalnih reformi i širenju demokratskoga učešća masa u upravi državama.

Središnja tema rada dr. Sedada Bešlije pod naslovom *O poziciji i imenima hercegovačkih sandžakbegova u osmanskoj administraciji u 17. stoljeću* je pozicija hercegovačkog sandžakbega. Pored podataka koji govore o ulozi i specifičnostima Hercegovačkog sandžaka tokom 16. i 17. stoljeća unutar Bosanskog ejaleta, ali i evropskog pograničja Osmanske države, u radu se nalazi spisak imena hercegovačkih sandžakbegova tokom 17. stoljeća, sačinjen na osnovu izvora dubrovačke, venecijanske i osmanske provenijencije.

O izazovima pred kojima se našla bošnjačka vjerska inteligencija u pogledu nacionalne identifikacije tokom austrougarskog razdoblja piše dr Edin Veladžić.

Slijede četiri članka koji su proširene verzije saopštenja podnesenih na međunarodnoj konferenciji *The Great War: Regional Approaches and Global Contexts*, održanoj u Sarajevu u junu 2014.

Mr. Seka Brkljača u svom radu pod naslovom *Dirigovani društveni život grada u totalnom ratu-Sarajevo od 1914. do 1918. godine* ima za cilj sintetsko identificiranje problema u životu Sarajeva za vrijeme rata.

Dr. Sonja Dujmović u svom radu pod naslovom *Rat protiv podanika-Slučaj Jeftanović* tretira različite faze politike Monarhije prema srpskom stanovništvu

u Bosni i Hercegovini, a koja se kretala u zavisnosti od političkih odnosa sa Srbijom.

Dr. Hana Younis u svom radu pod naslovom *Selami i poljubci s fronta* govori o promjenama koje su sa izbijanjem Prvog svjetskog rata nastupile u svakodnevnom životu stanovnika Sarajeva. Na osnovu nekoliko stotina sačuvanih privatnih pisama porodice Žiga, nastalih u periodu 1914.-1918. godine, autorica ukazuje na različita viđenja rata i odnose prema njemu.

Mr Sanja Gladanac tretira različito vrednovanje Sarajevskog atentata, praćeno kroz prizmu kvalifikacije i motiva izvršenja tog čina u svom radu pod naslovom *Promjenjivost slike sarajevskog atentata u udžbenicima historije Bosne i Hercegovine*.

Sklapanje slike rata i utvrđivanja odnosa domaćeg stanovništva i okupatorskih vojnika, kao i posljedica koje su ti odnosi prouzročili kroz prezentiranje različitih oblika kolaboracije žena s okupatorskim vojnicima, kao i pripadnicima kvintinskih formacija vrši se u radu dr. Senije Milišić pod naslovom “*Rozenkavalir*” (*O ženskoj kolaboraciji u Bosni i Hercegovini za vrijeme Drugog svjetskog rata*).

Dr. Denis Bećirović razmatra ustavnopravno reguliranje položaja vjerskih zajednica kao osnovu za periodizaciju historije Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini od 1945. do 1992. godine. Premda su ustavne i zakonske promjene utjecale i na status vjere i vjerskih zajednica u društvu, glavni okviri državne politike prema vjerskim zajednicama nisu se bitnije mijenjali. Stoga okvirna periodizacija pojedinih razdoblja ima smisla samo ako se shvati kao veće stavljanje akcenta na određeni tip politike u navedenom razdoblju.

Dr. Dženita Sarač-Rujanac u svom radu pod naslovom *Ustavna reforma i bosanskohercegovačko rukovodstvo koncem 1960-ih i početkom 1970-ih godina* bavi se pitanjem ustavne strukture i višegodišnje rasprave o ustavnim promjenama u Jugoslaviji, odnosno stavovima bosanskohercegovačke političke elite o položaju i suverenitetu Bosne i Hercegovine u Jugoslaviji.

O zločinima u logoru Omarska u opštini Prijedor, jednom od nekoliko stotina logora i drugih mjesta nezakonitih zatočenja formiranih na području samoproglašene Srpske republike Bosne i Hercegovine (kasnije Republike Srpske) u toku 1992. godine piše MA Jasmin Medić u svom radu pod naslovom “*Otac, čuvaj mi djecu...*”-*Zločini u logoru Omarska 1992. godine*.

Dr. Zijad Šehić analizira prilike u Bosni i Hercegovini od Vašingtonskog sporazuma do formiranja Kontakt grupe (18. mart-26. april 1994.). U središtu razmatranja su vojni i politički odnosi u tom razdoblju, s akcentom na zbivanja

u “sigurnosnoj zoni” Goražde, koji su jasno pokazali odnose pojedinih zemalja i međunarodne zajednice na zbivanja u Republici Bosni i Hercegovini.

U rubrici *Građa* Kemal Bašić priredio je članak iz dijela rukopisne ostavštine islamologa, orijentaliste i historičara Hasana Škapura. Riječ je o veoma značajnoj osmanskoj izvornoj građi za proučavanje ustanka u Bosni 1875.-1878. godine. Dokumenti, čiji se prijevod ovdje donosi uništeni su u granatiranju i paljenju Orijentalnog instituta u Sarajevu 1992. godine, čime će jednim dijelom biti sačuvani u prijevodu na bosanski jezik.

U rubrici *Prikazi* nalazi se 11 prikaza, od čega devet saradnika Instituta za historiju.